

פרשת תזריע

צִדְקַת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים – תִּזְרִיעַ

עַד מְלֵאת יְמֵי טְהָרָה... – הָאֵם לֹא מְדוּבֵר ב־יְמֵי טְמֵאָתָה?!

פרשת **תִּזְרִיעַ** פותחת באירוע משמח, "אֵשֶׁה כִּי תִזְרִיעַ וְלָדָה זָכָר", שבעקבותיו "**וְטֵמְאָה** שְׁבַעַת יָמִים כִּימֵי נְדָת דְּוֹתָהּ **תִּטְמָא**". אך בכך לא תמו ימי "הרחקתה", והתורה מוסיפה עוד "שְׁלֹשִׁים יוֹם וּשְׁלֹשֶׁת יָמִים", שבהם נמשכת היטהרותה, "**בְּכָל קֹדֶשׁ לֹא תִגַּע וְאֵל הַמִּקְדָּשׁ לֹא תָבֹא עַד מְלֵאת יְמֵי טְהָרָה**". פרשיה קצרה זו שניתן לסכמה בלשון הכתוב "זאת תֹּזְרֵת הַיִּלְדָּת", עוסקת במצוות הקשורות לרך היילוד ולטהרת היולדת. המפרשים מרבים לשאול באשר לשמה של הפרשה, ובאשר למיקומה. במה נבדלים הימים הראשונים אליהם מתייחס הכתוב בלשון "**וְטֵמְאָה** שְׁבַעַת יָמִים", משלושים ושלוש הימים האחרונים, הקרויים על דרך החיוב "יְמֵי טְהָרָה", למרות שגם בהם מדובר בטומאה, שהרי "**בְּכָל קֹדֶשׁ לֹא תִגַּע וְאֵל הַמִּקְדָּשׁ לֹא תָבֹא**"? ומדוע עליה להביא קרבן "**חֲטָאת**" וקורבן עולה, שהרי לא זו בלבד שלא חטאה לכאורה, אלא היא אפילו זכתה והצליחה לקיים את החלק הקשה שבמצוות "פְּרוּ וּרְבוּ", מצוות העשה הראשונה שהוטלה על האדם?

לפני שנמשיך, נבהיר בקצרה, על דרך פנימיות, את המושגים **טֵמְאָה וְטְהָרָה**, ונבדוק את הזיקה, אם קיימת, ביניהם ובין המושגים **קֹדֶשׁ וְחֹל**. שורש המילה **טֵמְאָה – ט.מ.א** – מזכיר לנו את השורש **ט.מ.א**, ומבטא כיסוי והסתרה על האורות הרוחניים הבאים מצד ה**קְדוּשָׁה**. העיסוק בקודש, והנוכחות במקום קדוש, מחייבים אותנו להימצא במצב מתאים של **טְהָרָה**. מהקדש כמו בוקעת הארה סמויה שאמורה לחדור לתוכנו ולהאיר בנו. אך כמו שלא ניתן להאיר מבחוץ את פנימיותו של כלי אטום, שדפנותיו אינן שקופות, כך ה**טֵמְאָה** מונעת מאיתנו את האפשרות להתחבר אל ה**קְדוּשָׁה**. ומה זה כל כך מפריע, אם מישהו המצוי במצב של **טֵמְאָה**, יעסוק בקודשים או יהיה נוכח במקום קדוש? בכדי להבהיר את הנזק שעלול להיווצר מצירוף כזה, ניקח לדוגמא שלוש כוסות, האחת מזכוכית שקופה, השנייה מזכוכית עכורה והשלישית מקרטון, ונכוון לעברן קרינה חזקה מאוד של אור. כוס הקרטון תתלקח ותעלה באש, הכוס העכורה תתנפץ, ולעומתן, הכוס הצלולה תעבור את המבחן בלא פגע, כי הקרינה המשיכה והאירה מבעד לזכוכית (מבלי לחמם אותה).

ובאשר ל**טְהָרָה**, משורש **ט.ה.ר**, ננסה לעמוד על מהותה באמצעות שורשים "אחים". אם נבחן את השורשים המסתיימים באותיות 'הר' נגלה שהם קשורים, בדרך כזו או אחרת להארה. השורש **צ.ה.ר** למשל, ממנו נגזרת המילה **צְהָרִים**, המילה **זָהַר** משורש **ז.ה.ר** או **בהירות** משורש **ב.ה.ר**. עניינם של כל השורשים שהבאנו, הוא הארה או תוצאותיה. כל עניינה של ההארה הוא לאפשר לנו לראות, להתחבר במודעות לקיומם של עצמים שלא יכולנו לחוש בהם, או במאפיינים שלהם, בדרך אחרת (ע"י חושים אחרים). וכך גם ה**טְהָרָה**, משורש **ט.ה.ר**, נועדה לאפשר לנו "לראות", לקבל את האורות הרוחניים, המחיים את הפנימיות שלנו.

ה**טֵמְאָה** לעומתה, שמקורה בהעדר של חיות (טומאת נבלה, טומאת שרץ, טומאת מת), כמו גורמת להחסרה ברמת החיות הרוחנית. **טֵמְאָה** "חיה" יותר וטבעית יותר היא **טומאת הנדה**, המבטאת אובדן זמני של כושר הפוריות של האישה, בשל רירית הרחם המופרשת מגופה, עם הביצית, שלא הופרתה במחזור הקודם. כושר הפוריות הוא בעצם היכולת להוריד עוד נשמות לעולם הזה, ולהוסיף בו חיות. וכאשר האשה מתעברת, היא כמו עולה שלב בסולם ה**טְהָרָה**. במהלך ההריון היא בונה את העובר ומכינה אותו לקראת חיים חדשים. עלייה זו באה לידי ביטוי בכך שעם העיבור נפסק המחזור, וממילא האשה אינה מגיעה למצב של **נדה**, לכל אורך תקופת הריונה.

וכאשר נשלמים ימי הריונה, כאשר מתחיל תהליך הלידה, אז היא מגיעה לשיא. בהיותה במצב זה, זוכה היולדת בלשון הקודש לתואר מיוחד, היא קרויה 'חֵיָה'. אין המדובר חלילה בירידה למדרגתם של הולכי על ארבע, כי אם להיפך. ולא לחינם זוכות בנות ישראל רבות, לקבל שם זה. כדי להבהיר את רמתו הגבוהה של השם **חֵיָה**, מצד הקדושה, נציין כי על פי קבלה מתחלקת הנשמה לחמשה חלקים, ששמותיהם (מהנמוך שבהם אל הגבוה) : נפש – הנמוכה ביותר, רוח, נשמה, **חֵיָה** ויחידה. ה**חֵיָה** היא במדרגה גבוהה מאוד, גבוהה יותר מהנשמה (שעל שמה קרויה כל הנשמה). ומדוע קרויה היולדת, במהלך הלידה, בשם **חֵיָה**? כי אז היא מביאה את **חיותה** לשיא, בהענקת **חיים** חדשים. כמו הארץ, המצווה במהלך הבריאה להוציא "עֵץ פְּרִי עֵשֶׂה פְּרִי... אֲשֶׁר זָרְעוּ בו", עץ המניב פירות, המכילים בתוכם זרעים, שאיתם ניתן יהיה להמשיך את השרשרת, ולהרבות חיות בעולם, כך בדומה, "אֵשֶׁה כִּי תִזְרִיעַ...". למעשה, בכך היא הופכת להיות שותפה פעילה עם הקב"ה, בתהליך הבריאה. וכפי שאמרה היולדת הראשונה, הלא היא **חַוָּה**, אִם כָּל חַי, אחרי שילדה את קיין, "קָנִיתִי אִישׁ אֵת ה'", ובלשון פשוטה יותר, "זכיתי לברוא איש, בשותפות עם הקב"ה".

והנה, רגע לאחר שהוולד יצא, חבל הטבור נכרת, הרחם התרוקן והפך להיות "חלול", **קְדוּשַׁת** החיים של העובר ששכן בו, כמו **חולֵלָה**. הפעילות המשותפת והנפלאה עם הקב"ה נשלמה, והקב"ה כמו פורש והולך לו, להמשיך במעשה הבריאה (עם שותפים אחרים). ברגע זה, קורית "נפילה" גדולה יחסית, ברמת **החיות וההחיאה**, ומתחולל מעבר מ"ישות אחת", האשה ההרה שהתינוק היה חלק מגופה, לשתי ישויות שונות, מרמה של "בורא", למדרגה של אשה ואם. ה"נפילה" מנקודת השיא, מעבירה את היולדת למצב של **טומאה** זמנית, כמו **בנדה**.

למעשה, מדובר כאן בשתי רמות שונות של **טומאה**, הראשונה מביניהן היא, "**טְמֵאָה** שְׁבַעַת יָמִים כִּימֵי נִדָּת דּוֹתָהּ", שבעה ימים בהם היא אמורה להיות גם פרושה מחיי אישות. בתקופה הבאה של **שְׁלֹשִׁים יוֹם וְשְׁלֹשָׁת יָמִים**, הנקראת "**יְמֵי טְהוֹרָה**", ניתן כבר לחיות חיי אישות, אך היא עדיין מנועה מלגעת ב**קִדְּשׁ** או מלבוא אל **הַמִּקְדָּשׁ**. היא במצב של **הִיטְהַרְוֹת**, בדרך חזרה אל מצב ה**חֹלִין** השגרתי. יש כאן מעין תהליך של **חִלּוּל**, במשמעות של ריקון הקדושה, היולדת כמו הזריעה/הזריקה את **קְדוּשַׁת הַחַיִּים** "העודפת" ששרתה בה, אל תוך העובר, שהפך להיות חי בפני עצמו.

תהליך של **חִלּוּל** קיים גם בפדיון של מעשרות למשל, בו מועברת הקדושה מהפירות אל הכסף, ואילו הפירות הופכים להיות **חֹלִין**. ומדוע שונים פני הדברים אצל היולדת, הזקוקה לתוספת של "**יְמֵי טְהוֹרָה**", שבסופם עליה גם להביא קרבנות חטאת ועולה? קרבן החטאת, מוּשַׁת על מי שעשה עבירה בשוגג, ובמה חטאה היולדת?

כדי להשיב על כך, די להתבונן בתהליך הלידה, על הסבל והייסורים הכרוכים בו, כדי להחזיר אותנו אחורה, אל שורשו הראשוני של התהליך. מסתבר שהורתו ולידתו של תהליך הלידה, בחטא עץ הדעת, שבעטיו גזר הקב"ה על חוה "בְּעֵצָב תֵּלְדִי בְּנִים". כל יולדת, בהיותה "בת-חוה", כמו מתקנת בתהליך הלידה, חלק מאותו חטא קדמון. הקב"ה הזהיר את אדם הראשון לבל יאכל מפרי עץ הדעת, "**כִּי בְּיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת**", ובעקבות החטא, אכן נגזר עליו, "**כִּי עֹפֵר אֶתָּה וְאֵל עֹפֵר תִּשׁוּב**", ירדה מיתה לעולם! כידוע, הטומאה החמורה ביותר היא **טומאת המת**, הקרוי גם בלשון חז"ל "אבי אבות הטומאה". לכן מהוה הלידה גם מעין תיקון מאזן, לתוצאותיו של אותו החטא, הוספה של חיים.

בנוסף, על היולדת להביא גם קרבן עולה, שאמור לכפר על מחשבת עבירה (למרות שזו לא הגיעה לכלל מעשה). מלבד קיום מצוות **פְּרוּ וּרְבּוּ**, בה נטלה היולדת חלק, באילו מחשבות היא נכשלה? כאשר תוכפים הצירים ותוקפים את היולדת, מחשבתה מתרוצצת בלא סדר לכיוונים שונים. בין השאר, קשה לה ברגעי הלידה הקשים, שלא לחשוב על השאלה, האם נכון היה מצידה להתעבר ולהביא בכך את עצמה למצב הבלתי-נסבל, בו היא מצויה. שמא היה זה מחדל שיש "לתקנו" ולהימנע מכאן ולהבא מלהגיע שוב למצב של הריון. למרות שאין אדם נתפס בשעת צערו, עדיין יש לנקות ולמרק רישומים אלה שנחרתו בנפשה, רישומים שיש בהם מעין התנגדות לצו הבריאה האלוקי ליישוב העולם, "**פְּרוּ וּרְבּוּ וּמְלֵאוּ אֶת הָאָרֶץ**". לכן מביאה היולדת גם קורבן עולה.

ואם ישאל השואל, הרי אנו נוהגים לבקש שתהא אחריתנו טובה מראשיתנו, ולכאורה, בסיפורה של היולדת מצטייר סדר הפוך? התשובה לכך פשוטה היא, לאחר שנשלם התהליך, והיולדת מביאה קרבן חטאת וקורבן עולה, לא זו בלבד שהיא אינה יורדת, אלא היא ממשיכה ועולה. למרות שלכאורה היא חזרה לעמוד על השלבים התחתונים של הסולם, הרי שהפעם מדובר בסולם חדש, בטבלת דירוג גבוהה יותר, וזאת בזכות הוולד שהביאה לעולם. בלידה הראשונה, זה היה סולם ה"**פְּרוּ**", ולאחריה בסולם "**וּרְבּוּ**" וכן הלאה. חילופי הסולמות, והעלייה בהם, אינם נעשים רק עם כל ילד חדש, אלא עם כל תולדה של נפש, או תולדה רוחנית בתורה ובמצוות של כל אחד מהצאצאים, שהרי "**בְּנֵי בְנֵי הָרִי הֵם כְּבָנִים**", עד סוף כל הדורות.

את צד החסד שב**חִלּוּל** ניתן לגלות גם בפסוק "**קוֹל ה' חוֹלֵל אֵילוֹת**", כשלפי המדרש הכוונה היא לכך שהקב"ה "**מִיְלֵד**" את האיילה המתקשה בלידה, מכיוון שרחמה צר. הדבר נכון בודאי גם לגבי כל בת ישראל, שאלמלא הקב"ה **מחולל** אותה ומרוקן את רחמה, לא הייתה יכולה לחזור על התהליך. וכל ריקון הוא בסיס למילוי מחדש, וכך היא ממשיכה ועולה ועולה, בשיר (מעגל) המעלות.

דבר חסידות

מה נשתנתה מידה זו מכל המידות?

שאל חסיד אחד : אנו רואים שהחסידות מדגישה מאוד את שלילת העצבות (כבר בספר ה- "תניא", מקדיש אדמו"ר הזקן שלושה פרקים לעצות נגד מידת העצבות). ונשאלת השאלה: מדוע מכל המידות הרעות שלוקה בהן האדם, מתייחסת תורת החסידות באריכות כזאת, דווקא לעצבות?

אותו חסיד ששאל, הוא גם זה שהשיב והסביר : בכל מידה רעה, כמו כעס לדוגמא, יודע האדם בנפשו כי מידה מגונה היא – ומתבייש בה. ואם נשאל את אותו אדם : מדוע אתה כעסן? הוא בוודאי יתנצל על שאינו מסוגל לשלוט בעצמו ולהיפטר אחת ולתמיד ממידה רעה זו. שונה הדבר כאשר מדובר בעצבות. במקרה זה בטוח אותו אדם - העצוב, שהסיבות שהביאו אותו לידי עצבות הן מוצדקות, ולכן הוא אינו מתבייש במצבו. על השאלה - מדוע אתה עצוב? הוא ישיב : מה זאת אומרת "מדוע"? אני עצוב בגלל בעיה זו או אחרת, רוחנית או גשמית. כל אדם וצרור צרותיו על שכמו...

לאדם כזה יש לומר , כי עליו להתאמץ ולשמוח, למרות כל הקשיים. אלא שכדי שיוכל להתעלות מתוך סבלו וייסוריו, זקוק הוא לביאור ארוך יותר ומפורט, אותו יוכל לקבל, אם רק יואיל להקצות מעט מזמנו ללימוד חסידות. (מעובד, מפי השמועה)

שבת שלום ומבורך

ח / ח / ס / ח

אם ברצונך לקבל את הגיליון ישירות, במסרון או במייל, אנא פנה אל hhananv@gmail.com או לטלפון **052-569-9691**.